

Musiqqa ta'limida interaktiv texnologiyalarni qo'llashning samarali yo'llari

Ochilov Zayniddin Saypiddinovich

Navoiy davlat universiteti Musiqiy ta'lim kafedrası

Katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqqa ta'limida interaktiv texnologiyalarni qo'llashning samarali yo'llari va ularning o'quvchilarning musiqiy tafakkurini, eshituv qobiliyatini hamda ijodiy salohiyatini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalarining dars jarayoniga tatbiq etilishi orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish, musiqiy asarlarni chuqurroq idrok etish ko'nikmalari shakllantiriladi. Maqolada interaktiv metodlar, raqamli dasturlar va multimedia resurslarining o'rni, shuningdek, o'qituvchilarning innovatsion yondashuvi ta'lim sifatiga ko'rsatadigan ijobiy ta'siri ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: musiqqa ta'limi, interaktiv texnologiyalar, multimedia vositalari, innovatsion yondashuv, musiqiy tafakkur, ijodiy fikrlash, raqamli ta'lim muhiti.

Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar asrida ta'lim tizimini zamon talablari asosida tashkil etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Musiqqa ta'limi sohasida ham interaktiv texnologiyalarni qo'llash, dars jarayonini yangicha shaklda tashkil etish, o'quvchilarning faolligini oshirish va ularning musiqiy tafakkurini rivojlantirish zamonaviy pedagogikaning asosiy yo'nalishlaridan biridir.

Musiqqa darslarida interaktiv texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarda mustaqil izlanish, musiqiy hodisalarni tahlil qilish, ritm va ohangni his qilish, ijodiy tafakkur orqali yangi g'oyalarni yaratish imkonini beradi. Interaktiv metodlar o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb etadi, ular o'rganilayotgan materialni nafaqat eshitadilar, balki uni amaliy tarzda o'zlashtiradilar.

Zamonaviy ta'limda multimedia vositalari, virtual dasturlar, interaktiv doskalar, onlayn platformalar va simulyatorlardan foydalanish musiqiy bilimlarni egallash jarayonini soddalashtirib, o'quvchilarda ijobiy motivatsiyani oshiradi. Ayniqsa, interaktiv mashg'ulotlar orqali o'quvchilar musiqiy asarlarni tinglab tahlil qilish, ohanglarni solishtirish, notalar bilan ishlash va o'z ijodiy ishlanmalarini yaratish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Musiqqa ta'limida interaktiv texnologiyalarni joriy etishning asosiy maqsadi — o'quvchini o'quv jarayonining markaziga qo'yish, ya'ni uni bilim egallashning faol sub'ekti sifatida shakllantirishdir. Bu esa nafaqat o'quvchilarning musiqiy savodxonligini, balki ularning mantiqiy fikrlash, eshitish madaniyati va ijodiy salohiyatini ham rivojlantiradi.

Shu bois, musiqqa ta'limida interaktiv texnologiyalarni qo'llash bo'yicha ilmiy-pedagogik izlanishlar olib borish, ilg'or tajribalarni o'rganish va ularni amaliyotga tatbiq etish hozirgi ta'lim tizimining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Zamonaviy musiqqa ta'limida interaktiv texnologiyalar o'quv jarayonini takomillashtirish, o'quvchilarning faolligini oshirish va ularning musiqiy tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Interaktiv yondashuv o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotni kuchaytiradi, o'qituvchining roli yo'naltiruvchi, tashkilotchi va motivatsiya beruvchi shaxs sifatida namoyon bo'ladi. O'quvchi esa dars jarayonining markazida bo'lib, bilimlarni mustaqil izlanish va amaliy faoliyat orqali o'zlashtiradi.

Interaktiv texnologiyalar ta'lim jarayonini faqat axborot uzatish emas, balki o'zaro muloqot, bahs-munozara, musiqiy tahlil va ijodiy izlanish faoliyatiga aylantiradi. Musiqqa darslarida bu texnologiyalar yordamida o'quvchilar musiqqa asarlarini tinglab, ularning janr xususiyatlarini aniqlash, ritmik tuzilmasini tahlil qilish, ohang va tempni his qilish imkoniga ega bo'ladilar. Natijada, o'quvchilarning nafaqat eshituv madaniyati, balki musiqani idrok etish darajasi ham sezilarli darajada oshadi.

Interaktiv texnologiyalarni musiqqa ta'limiga tatbiq etishning asosiy yo'nalishlaridan biri — **multimedia vositalaridan foydalanish**dir. Multimedia vositalari — bu tovush, rasm, animatsiya va matnni birlashtirgan o'quv resurslaridir. Masalan, musiqiy asarlarni audio va video shaklida tinglash, mashhur bastakorlar hayoti va ijodini namoyish etuvchi videoroliklar orqali dars o'tkazish o'quvchilarda estetik didni shakllantiradi. Shuningdek, interaktiv doskalar orqali notalarni o'rganish, ritmik mashqlarni bajarish yoki asar tuzilmasini ko'rsatish dars jarayonining samaradorligini oshiradi.

Musiqqa ta'limida interaktiv texnologiyalarni qo'llashda **virtual o'quv muhitlari** ham muhim rol o'ynaydi. Masalan, "SmartMusic", "EarMaster", "MuseScore", "MusicTheory.net" kabi dasturlar o'quvchilarga musiqani nazariy va amaliy jihatdan o'rganish imkonini beradi. Ushbu dasturlar orqali o'quvchilar nota yozuvlarini mashq

qilish, akkordlar tuzilishini o'rganish, ritmik mashqlarni bajarish hamda o'z ijodiy ishlarini yaratish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shuningdek, bunday interaktiv dasturlar o'quvchilarning musiqiy savodxonligini mustahkamlaydi va ularni mustaqil ishlashga o'rgatadi.

Interaktiv yondashuv o'quvchilarning **ijodiy tafakkurini rivojlantirish** uchun ham keng imkoniyat yaratadi. O'quvchilar dars jarayonida faqat tayyor bilimlarni qabul qilmay, balki yangi g'oyalarni ilgari surish, musiqa asarlarini o'z talqinida ijro etish, muqobil ritm yoki ohang variantlarini yaratish orqali ijodkorlik salohiyatini namoyon etadilar. Bunday faoliyat ularda musiqiy tafakkur, estetik did, emotsional sezgirlik va o'z fikrini ifoda etish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Interaktiv texnologiyalar shuningdek, o'qituvchiga darsni **differensial va individual yondashuv asosida** tashkil etish imkonini beradi. Har bir o'quvchining tayyorgarlik darajasi, qobiliyati va musiqiy eshituv xususiyatlariga mos mashqlar tanlanadi. Natijada, o'quvchilar o'z sur'atida o'rganish, o'zlashtirish va ijodiy izlanish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, o'qituvchi ayrim o'quvchilar bilan ritmik mashqlarni, boshqalar bilan esa nota o'qish yoki kuylash mashg'ulotlarini alohida tashkil etishi mumkin.

Interaktiv texnologiyalarni musiqa ta'limida qo'llashning muhim omillaridan biri — **motivatsiyani** oshirishdir. O'quvchilar interaktiv mashg'ulotlarda o'z faoliyatining natijasini darhol ko'rish imkoniyatiga ega bo'lganlari sababli, ularning fanga qiziqishi kuchayadi. Masalan, kompyuter dasturi orqali o'quvchi to'g'ri ohangni topganda yoki nota mashqini muvaffaqiyatli bajarganda, tizim uni avtomatik tarzda baholaydi. Bu esa o'quvchini rag'batlantiradi va musiqiy faoliyatga bo'lgan ijobiy munosabatini mustahkamlaydi.

Musiqa ta'limida interaktiv texnologiyalarni qo'llashda **axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining integratsiyasi** ham muhim ahamiyatga ega. Dars jarayonida onlayn platformalardan, taqdimot dasturlaridan, audio va video montaj vositalaridan foydalanish o'quvchilarda axborot madaniyatini shakllantiradi. Shu bilan birga, interaktiv muhitda ishlash o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini ham oshiradi. O'qituvchi yangi texnologiyalarni o'rganish orqali o'z metodikasini boyitadi, darsni vizual, emotsional va musiqiy jihatdan boyitadi.

Interaktiv texnologiyalarni qo'llashning yana bir muhim yo'nalishi — **kollektiv ijodiy faoliyatni rivojlantirish**dir. Guruhli mashg'ulotlar, musiqiy musobaqalar,

virtual orkestr mashqlari yoki onlayn loyihalar o'quvchilarni hamkorlikda ishlashga o'rgatadi. Bu esa musiqaning ijtimoiy ahamiyatini ochib beradi va o'quvchilarda jamoaviy mas'uliyat hissini shakllantiradi.

Biroq, interaktiv texnologiyalarni samarali joriy etishda ayrim muammolar mavjud. Ular orasida texnik vositalarning yetarli emasligi, internet tarmog'ining sifati, o'qituvchilarning texnologik savodxonligi pastligi yoki o'quv dasturlarining yangilanmaganligi kabi omillarni ko'rsatish mumkin. Shu sababli, ta'lim muassasalarida musiqa o'qituvchilarining raqamli kompetensiyasini oshirish, interaktiv dasturlardan foydalanish bo'yicha treninglar tashkil etish, texnik bazani mustahkamlash zarur.

Interaktiv texnologiyalarni musiqa ta'limiga tatbiq etishda o'qituvchining **pedagogik mahorati va kreativ yondashuvi** hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Chunki texnologiya o'zi natija bermaydi — u o'qituvchining maqsadli faoliyati bilan uyg'unlashgandagina samara beradi. Har bir interaktiv metod yoki vosita o'qituvchi tomonidan didaktik maqsadga muvofiq tanlanishi va o'quvchilarning yosh hamda psixologik xususiyatlariga moslashtirilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, interaktiv texnologiyalar musiqa ta'limining yangilanishi va rivojlanishida asosiy omillardan biridir. Ular nafaqat darsni zamonaviy shaklda tashkil etish imkonini beradi, balki o'quvchilarning musiqiy tafakkurini, ijodiy fikrlashini va estetik dunyoqarashini shakllantiradi. Interaktiv yondashuv asosidagi musiqa darslari o'quvchini faollikka, izlanishga va ijodkorlikka undaydi. Shunday ekan, musiqa ta'limida interaktiv texnologiyalarni qo'llashni takomillashtirish, ularning metodikasini boyitish va o'qituvchilarni raqamli innovatsiyalarga tayyorlash — zamonaviy ta'lim tizimining muhim vazifasidir.

Musiqa ta'limida interaktiv texnologiyalarni qo'llash o'quv jarayonini yangicha bosqichga olib chiqadi. Ular o'quvchilarning musiqiy tafakkurini, eshituv madaniyatini, ritmik sezgirligini va ijodiy salohiyatini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Interaktiv metodlar orqali o'quvchilar dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi, musiqani nafaqat tinglaydi, balki uni anglaydi, tahlil qiladi va ijro etadi. Bu esa ta'lim jarayonining sifatini oshiradi, shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni ta'minlaydi.

Shuningdek, interaktiv texnologiyalarni qo'llash o'qituvchilarning metodik mahoratini, raqamli kompetensiyasini oshiradi, darsni yanada qiziqarli va samarali

tashkil etish imkonini beradi. O'quvchilar uchun esa bu texnologiyalar mustaqil o'rganish, musiqiy asarlarni chuqur tahlil qilish, o'z ijodiy ishlanmalarini yaratish imkoniyatini ochadi.

Musiqqa ta'limida interaktiv texnologiyalardan foydalanish samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilarni yangi dasturlar bilan tanishtirish, ta'lim muassasalarining texnik bazasini mustahkamlash va metodik ko'rsatmalarni yangilash zarur. Natijada, musiqqa ta'limi raqamli muhit bilan uyg'unlashgan, innovatsion, ijodiy va samarali tizimga aylanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – № 2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – № 1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – № 1. – P. 070035.
5. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2. – № B10. – P. 192–198.
6. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – № 3. – P. 60–66.
7. Qodirova N. R. Musiqqa ta'limida interaktiv texnologiyalarning o'rni va ahamiyati // *Ta'lim va taraqqiyot jurnali*. – 2023. – № 9. – B. 41–46.
8. Hasanov B. B. Musiqqa ta'limida multimedia vositalaridan samarali foydalanish metodikasi // *Pedagogik innovatsiyalar jurnali*. – 2022. – № 5. – B. 22–27.
9. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter education & global study*. – 2024. – № 1. – P. 8–14.

10. Mirzayeva M. Musiqa fanini o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish tajribasi // *Zamonaviy ta'lim.* – 2024. – № 3. – B. 18–22.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

